

ΔΗΜΗΤΡΑ
ΚΟΛΛΙΑΚΟΥ

Αταραξία

μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΟΛΛΙΑΚΟΥ

Αταραξία

μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 533

Δήμητρα Κολλιάνκου, Αταραξία

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Διορθώσεις: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και

Δήμητρα Κολλιάνκου, Αθήνα, 2022

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2022

KET E468 ΚΕΠ 600/22

ISBN 978-618-07-0218-7

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει.

Επίκουρος,
«Επιστολή προς Μενοικέα»

*Καθόμαστε μαζί, το βουνό κι εγώ,
μέχρι που μένει μόνο το βουνό.*

Li Bai (701-762),
«Zazen στο βουνό Ching-t'ing»

1

Pierre Infernale, Opium Brut, Cérat de Galien: τρία βάζα φαρμακείου στην εταζέρα της εισόδου, που ήταν πάντα τοποθετημένα μ' αυτή τη σειρά. Πέτρα της κολλάσεως ή νιτρικός άργυρος για τις καυτηριάσεις, ακατέργαστο όπιο για την παραγωγή οπιούχων ουσιών, κηραλοιφή του Γαληνού για την επούλωση πληγών.

Τη φωτογραφία την είχε πάρει με το κινητό, στο φως της λάμπας που ήταν αναμμένη ακόμα και τα καλοκαιριάτικα απογεύματα. Δεν είχε βγάλει άλλες, κι όχι για να μην ακουστεί το κλικ. Οι πόρτες που οδηγούσαν στο γραφείο του, δίφυλλες πόρτες σαλοτραπεζαρίας με καρτέ τζαμάκια, είχαν θυρόφυλλα εσωτερικά, σαν να φορούσαν παρωπίδες. Επενδυμένες με σκούρο πράσινο δέρμα ή δερματίνη, οι «παρωπίδες» δεν άφηναν να περάσει το παραμικρό. Περισσότερο φοβόταν μην την αιφνιδιάσει κανείς. Γιατί υπήρχαν κι άλλες δύο πόρτες στον χώρο της εισόδου. Πίσω απ' αυτές τις πόρτες, πίσω απ' τους τοίχους που ήθελαν φρεσκάρισμα, βρισκόταν το σπίτι του – ίσως και κάποιος από τους δικούς του;

Μετάνιωνε που δεν είχε ποτέ τολμήσει να ανοίξει μια απ' τις πόρτες. Από την πόρτα αντίκρου στο σκαλιστό καναπεδάκι είχαν βγει μια φορά δύο αγόρια και ένα κορίτσι. Γελούσαν αλλά την καλησπέρισαν, ενώ ο νεαρός που βγήκε τελευταίος είχε τα χέρια στο παντελόνι, σαν να είχε μόλις κουμπωθεί. Ύστερα εξαφανίστηκαν και οι τρεις πίσω από την άλλη πόρτα, δίπλα στην εξώπορτα, που συχνά την έβρισκε μισάνοιχτη.

Μάλλον αυτό την είχε κάνει να υποθέσει στην αρχή πως εκείνος είχε παιδιά, γιατί όχι και τρία, κάτι όχι ασύνηθες στις γαλλικές μεσοαστικές οικογένειες. Στα τρία παιδιά, οι γονείς δικαιούνται φοροαπαλλαγή. Ίσως η γυναίκα του ήταν η γυναίκα που την είχε χαιρετήσει ένα βράδυ στη σκάλα. Νεότερή της, μελαχρινή – θα μπορούσε να είναι κι η ίδια γιατρός. Άραγε της μιλούσε για τους ασθενείς του, όπως μιλούσε αυτή στον Γκαμπριέλ για τα παιδιά στο σχολείο;

Αργότερα έμαθε πως ήταν χωρισμένος. Είχε έναν γιο που ήταν πλέον φοιτητής – όχι όμως της ιατρικής, είχε αυθαίρετα συμπεράνει. Πέρα από εκείνα τα τρία παιδιά, δεν είχε δει ποτέ κανέναν που να δείχνει «του σπιτιού». Ήταν ένας άνθρωπος μονήρης, που αγαπούσε τις εικαστικές τέχνες, αν έκρινε κανείς από τους πίνακες κι ένα μοντέρνο γλυπτό στο γραφείο του. Μάλλον και τη λογοτεχνία. Θα ήταν κι αυτός ένας λόγος που είχε διαλέξει τη συγκεκριμένη ειδικότητα. Και έμοιαζε απόλυτα αφοσιωμένος. Γενναίος εκπρόσωπος μιας τέχνης που, κι ας είχε ακόμη πέραση, άρχιζε πλέον να φθίνει.

*

Ένα βράδυ τού έστειλε μήνυμα για να ακυρώσει το ραντεβού της επομένης, πράγμα που δεν είχε ξανακάνει. Έπρεπε να σας το είχα πει την τελευταία φορά. Δεν νιώθω πια καλά μαζί σας, γιατί δεν φοράτε μάσκα. Τελικά δεν το διατύπωσε έτσι, έγραψε «γιατί οι ασθενείς σας δεν φοράνε μάσκα». Ιδέα δεν είχε πόσους έβλεπε κάθε βδομάδα και σε τι ποσοστό φορούσαν μάσκα. Εκείνη διασταυρωνόταν μόνο με δύο.

Η προηγούμενη δεν φορούσε ποτέ μάσκα. Έβγαινε απ' το γραφείο του γελώντας, αλλά μόλις περνούσε από μπροστά της της έριχνε μια αγέλαστη ματιά. Επειδή αυτή φορούσε μάσκα; Επειδή η μάσκα, από βαμβακερή-οικολογική, είχε γίνει χειρουργική; Ίσως η ματιά έδειχνε φόβο. Αφού εδώ η μάσκα δεν ήταν υποχρεωτική, όποιος επέμενε να τη φοράει γινόταν αυτομάτως ύποπτος. Δεν φορούσε πάντα μάσκα ούτε και ο επόμενος, που ήταν άλλος κάθε φορά. Συνήθως τον πετύχαινε σκυμμένο στο κινητό. Κάποιος που προσπαθούσε να φανεί διακριτικός ή να περάσει απαρατήρητος; Οι «παλιοί» αναγνώριζαν την παρουσία σου μ' ένα κοφτό νεύμα, σε αντίθεση με τους «καινούριους», που επέμεναν να υπερασπίζονται μια ακατοχύρωτη στα μάτια τους ανωνυμία.

Της είχε αμέσως απαντήσει. «Καταλαβαίνω. Ας αφήσουμε να περάσουν τα ιικά κύματα...»

Του ξανάγραψε αμέσως κι αυτή: «Τα ιικά κύματα θα διαρκέσουν πολύ. Δηλαδή μου λέτε πως θα τα ξαναπούμε μετά το τέλος της πανδημίας;»

*

Κακογράφος όσο αναμένεται από γιατρό, μόνο στο τέλος της συνεδρίας σημείωνε κάτι βιαστικά στο μεγάλο μαύρο τεφτέρι. Ίσως απλώς τ' όνομά της. Δεν την είχε ποτέ προσφωνήσει, όπως δεν τον προσφωνούσε ούτε κι αυτή. Από την πολυθρόνα της, οι κατακόρυφες στήλες στο τεφτέρι, μία για κάθε μέρα της εβδομάδας, έμοιαζαν σκέτη μουτζούρα. Θα ένιωθε όμως ένα τσίμπημα στην καρδιά αν ο επόμενος χρησιμοποιούσε τάμπλετ για τα ραντεβού. Σε περίπτωση που υπήρχε επόμενος. Δεν θα ήταν εύκολο να βρει κάποιον της προκοπής και να περάσει χωρίς να λυγίσει την περίοδο της δοκιμασίας –σποραδικά ραντεβού σε άσχημες ώρες–, μέχρι να τον πείσει για τη σοβαρότητά της και να αποκτήσει μια δική της ώρα, σταθερή.

Μπορεί μια μέρα να επέστρεφε, θα σκεφτόταν αυτός – θα είχαν ασφαλώς προηγηθεί κι άλλες διαρροές. Δεν θα κατέστρεφε την κάρτα που είχε συμπληρώσει για το αρχείο του στην πρώτη της επίσκεψη. Ίσως καρφίτσωνε πάνω της μια εκτύπωση των τελευταίων μείλ που είχαν ανταλλάξει. Δεν θα δυσκολευόταν να την αντικαταστήσει. Για ένα διάστημα όμως, όσο σύντομο κι αν ήταν αυτό, η δική της «ώρα» θα έμενε κενή. Η απουσία της θα ήταν αισθητή, ίσως ακόμα και οδυνηρή, και για τον ίδιο.

2

Είχε έρθει για τον σύντροφό της, του είχε πει την πρώτη φορά, επειδή ο σύντροφός της δεν ήθελε να έρθει. Δική του ιδέα ήταν να πάνε με το τρένο στη μικρή εκείνη πόλη για τη Νύχτα της Μουσικής στο παλάτι – η είσοδος ήταν ελεύθερη για το κοινό. Κάποιους μήνες μετά είδε το όνομα της πόλης στην εφημερίδα· ο ημερήσιος απολογισμός των θανάτων ήταν σοκαριστικός. Εκεί είχε πεθάνει κι ένας από τους πρώτους γιατρούς –μεγάλος, αλλά όχι και τόσο–, που είχε πάει εθελοντής, αν και συνταξιούχος. Όμως την πρώτη φορά που ήρθε στο γραφείο του δεν είχε ακόμη τίποτα συμβεί, ούτε μπορούσε να φανταστεί κανείς τι θα συνέβαινε στο μέλλον.

Καθισμένη απέναντί του στη χαμηλή πολυθρόνα, του είχε μιλήσει για τη Νύχτα της Μουσικής. Ο κόσμος σταυροπόδι στο δρύινο πάτωμα, που ανάδιδε ένα μοναστηριακό άρωμα από μελισσοκέρι. Στη μέση οι μουσικοί, σε καρτέλες ντυμένες με τριανταφυλλί βελούδο. Θυμόταν τους ιριδισμούς των κρυστάλλων στους αρχαίους πολυέλαιους, το στιλβωμένο ξύλο των εγχόρδων, τις νύμφες με τα λουλουδένια στεφάνια στη φρίζα της

ταπετσαρίας να μπαινοβγαίνουν στους μεγάλους καθρέφτες με τις χρυσαφένιες κορνίζες.

Είχε αρχίσει να παίζεται το τελευταίο κουαρτέτο που έγραψε ο Μπετόβεν, όταν, γλιστρώντας ανάμεσα στον κόσμο, βγήκε σε μια μακρόστενη αίθουσα με μαρμάρινα αγγεία που θύμιζαν επιτύμβια διακόσμηση. Εκεί στεκόταν μόνο του ένα μικρό κορίτσι, ένα άκακο φαντασματάκι. «Δεν σου αρέσει η μουσική;» κάτι την είχε κάνει να ρωτήσει. «Είναι πολύ δυνατή» είχε αποκριθεί άφοβα η μικρή.

Αργότερα, στο ξενοδοχείο, αυτή η φράση θα επέστρεφε, μαζί με τη θέα από κάποιο παράθυρο στο βάθος, σ' έναν κήπο που δεν τον φώτιζε ούτε το φεγγάρι. Από κει είχε δει, βουτηγμένο σ' ένα σκοτάδι που έμοιαζε να σιγοβράζει γύρω του σαν νερό, ένα πέτρινο λιοντάρι. Με στυλωμένο το κεφάλι, ήταν σαν να είχε μαρμαρώσει γιατί βρισκόταν κι εκείνο σε σιωπηλή προσμονή.

Γυρίζοντας στο ξενοδοχείο, ο Γκαμπριέλ της είχε ζητήσει να σταματήσουν στο μοναδικό ανοιχτό μαγαζί –ένα μίνι μάρκετ–, για να αγοράσει σοκολάτα. Ο άνθρωπος που δούλευε εκεί μέσα τέτοια ώρα ήταν ξένος φυσικά. Γκοφρέτες σε συσκευασία των δύο, και τις έφαγε μόνος του και τις δύο – εκείνη δεν πήρε ούτε κομματάκι. Ζάχαρη, να ποια είναι για τον περισσότερο κόσμο η πρώτη και η ύστατη ηδονή. Ύστερα, στο δωμάτιο, μια σύντομη ανταλλαγή απόψεων για τα βιδωτά πορτατίφ. «Να βάζαμε κι εμείς τέτοια;» Ενώ είχαν σβήσει πια τα πορτατίφ κι έμπαινε απέξω ήσυχο το φως του δρόμου, κατάλαβε ότι δυσκολευόταν κι αυτός να κοιμηθεί.

«Τι έχεις; Γιατί δεν κοιμάσαι;»

Τώρα θα το ξεστόμιζε. Έτοιμη ήταν να το ακούσει. Υπήρχαν άλλωστε στιγμές που ήθελε κι εκείνη να του πει να χωρίσουν.

«Δεν με συγκινεί πια η μουσική».

Δεν καταλάβαινε τι προσπαθούσε να της πει. Αν το εννοούσε μεταφορικά.

«Δεν μπορώ να νιώσω χαρά ή λύπη ακούγοντας μουσική» τον θυμόταν εκ των υστέρων να λέει. Το είχε πει ουδέτερα, σαν να μιλούσε για κάποιον άλλο.

Το κουαρτέτο με τις Γερμανίδες ούτε κι εκείνης της είχε αρέσει. Ντυμένες από την κορφή ως τα νύχια στα πράσινα, έμοιαζαν με νοσοκόμες που 'χαν βγει απ' το χειρουργείο, κι ας φορούσαν ψηλοτάκουνα πέδιλα με καλσόν νάιλον σε τόνο κρεατί. Ανατολικογερμανίδες, είχε πιάσει τον εαυτό της να σκέφτεται, αλλά δεν υπάρχουν Ανατολικογερμανίδες σ' αυτή την ηλικία.

Δεν ήταν το πρόβλημα η τεχνική, είχε επιμείνει ο Γκαμπριέλ. Από άποψη τεχνικής, όλα τα κουαρτέτα ήταν άψογα. Αυτός δεν το ευχαριστιόταν πια. Να γιατί της είχε ζητήσει να πάνε μαζί στη Νύχτα της Μουσικής. Για να μπορέσει να βεβαιωθεί.

Πώς είναι δυνατόν να σ' αρέσει η κλασική μουσική; Σ' αυτά τα παιδιά δεν θα μπορούσε ποτέ να το εξηγήσει. Ούτε η ζωγραφική τούς είχε αρέσει. Ουίλλιαμ Τέρνερ. Πικάσσο. Δύο από τα πρόσωπα στις Δεσποινίδες της Αβινιόν είναι εμπνευσμένα από αφρικάνικες μάσκες. «Θα του τις έδωσε ο αρχηγός κάποιας φυλής» είχε πει ο Ομάρ. Σπάνια σήκωνε το χέρι του για να πει κάτι.

Τους είχε δείξει τον ελικοειδή κυματοθραύστη από βασάλτη του Σμίθσον. Σπείρα μήκους τετρακοσίων πενήντα μέτρων και πλάτους τεσσεράμισι στη Μεγάλη Αλμυρή Λίμνη της Γιούτα. Είναι όπως η Νεκρά Θάλασσα, θέλησε να εξηγήσει, αλλά κανείς δεν είχε ακουστά τη Νεκρά Θάλασσα. «Πώς πέθανε;» ξεχώρισε μια φωνή μέσα στη βαβούρα. Για τη θάλασσα δεν ξέρω, αλλά ο Σμίθσον σκοτώθηκε στα τριάντα πέντε του. Έπεσε με το ελικόπτερο, ενώ επιθεωρούσε κάποιο έργο του από ψηλά. Ίσως τη μαύρη σπείρα του κυματοθραύστη σε εποχή που η λίμνη δεν έχει νερό. Αυτό το συγκράτησαν όλοι. Ο θάνατος του Σμίθσον ήταν το ωραιότερο έργο του.

Μπαίνοντας στην τάξη, ο Ομάρ της άπλωνε το χέρι για να ανταλλάξουν χειραψία – την εποχή που επιτρέπονταν οι χειραψίες. Μια φορά την αιφνιδίασε σ' ένα διάλειμμα, ανεβαίνοντας από μια πίσω σκάλα. Έκανε αυτόν τον ήχο με τη γλώσσα του – δυσαρέσκεια ή απαξίωση. «Μου έσπασε η οθόνη», της έδειξε το κινητό του. Σε καβγά; παραλίγο να τον ρωτήσει. «Θα το δώσεις να σ' το φτιάξουν». Της είχε ρίξει μια από εκείνες τις ματιές – της ήταν αδύνατον να καταλάβει ότι του ήταν αδύνατον να περάσει μια μέρα χωρίς κινητό. Σβέλτος, την ακολούθησε στην τάξη. «Κυρία!» τον άκουσε να φωνάζει πίσω της. «Δεν γίνεται να αναβάλουμε το διαγώνισμα;» Ήταν μανούλα στο να κλαίγεται και, για να τον κόψει, του πρόσφερε ένα γλειφιτζούρι. «Ένα, όμως!» Τα είχε φέρει για τη δεύτερη ώρα, για να αποχαιρετήσουν τον Άγγλο βοηθό. Ο Ομάρ διάλεξε ένα με γεύση φράουλα, κι άνοιξε το άλλο χέρι, με τα τρία χρυ-

σά δαχτυλίδια, για να της δείξει ότι δεν έκρυβε δεύτερο. Τον ντράπηκε. Δεκάξι χρονών, κι έμπαιναν στην τάξη με τα γλειφιτζούρια και τα κινητά. Θα γίνονταν ποδοσφαιριστές στην Εθνική Γαλλίας, και στη χειρότερη περίπτωση προπονητές. Εκτός απ' αυτούς που θα γίνονταν σκάουτερ, και στη χειρότερη περίπτωση αθλίατροι.

«Σας πείραξε που η εκδρομή με αφορμή τη Νύχτα της Μουσικής δεν είχε ρομαντικό χαρακτήρα;» την είχε ρωτήσει από τη δική του πολυθρόνα.

Ίσως κι αυτό, αλλά δεν ήταν το βασικό. Η απόλαυση ενός μουσικού κομματιού δεν είναι κάτι το παθητικό. Ο νους πλανιέται, όπως στην ονειροπόληση. Ακόμα κι ο απλός ρεμβασμός έχει αφηγηματικό χαρακτήρα. Ανακαλείς πράγματα που σου έχουν συμβεί και κάποιες σενάρια. Αντλείς από την επεισοδιακή μνήμη. Και η επεισοδιακή μνήμη δεν γίνεται να αποκοπεί από τα αισθήματα. Από τη λύπη, τη χαρά...

Την άκουγε χωρίς να τη διακόπτει.

Το είχε δει και στον πατέρα του. Τον πρώτο καιρό, ο Γκαμπριέλ έπαιζε μαζί του σκάκι. Ο πατέρας του θυμόταν την ύπαρξη του παιχνιδιού, τα ονόματα των κομματιών· με λίγη βοήθεια, ακόμα και τις κινήσεις. Ξεχνούσε όμως από πότε είχε να παίξει ο ίδιος, αν είχε κερδίσει ή είχε χάσει, αν είχε θυμώσει ή είχε ευχαριστηθεί – ακόμα κι όταν η τελευταία φορά ήταν το προηγούμενο βράδυ. Η επεισοδιακή μνήμη είχε ήδη πειραχτεί. Λίγο μετά στόμωσαν και τα άλλα είδη. Του ήταν αδύνατον πλέον να θυμηθεί πότε ήταν η σειρά του

να παίξει ή ποια ήταν η τελευταία κίνηση. Πίσω ολοταχώς στην πρώτη ηλικία, την ηλικία που δεν μπορεί κανείς να θυμηθεί ή, κι αν θυμάται κάτι από τότε, είναι θραύσματα. Τότε υπήρχαν μόνο λέξεις. Όχι φράσεις, όχι αφήγηση.

«Φοβάστε πιθανή γενετική προδιάθεση;» είχε παρεμβεί από την πολυθρόνα του. Υστερα της είχε δώσει κάποιες επιστημονικές εξηγήσεις.

Την απόλαυση δεν την εμπεριέχει βέβαια το ερέθισμα. Η απόλαυση προκύπτει ως αποτέλεσμα μιας νευροφυσιολογικής διαδικασίας. Το ερέθισμα πρέπει να ενεργοποιήσει τα κέντρα ηδονής του εγκεφάλου. Το Σύστημα Ανταμοιβής παίζει κεντρικό ρόλο στην πρόκληση της ευχαρίστησης, που τελικά οφείλεται σε μια απότομη αύξηση της νευροδιαβίβασης της ντοπαμίνης.

Κι αν έφταιγε κάτι στο Σύστημα Ανταμοιβής;

Είχε χαμογελάσει αχνά. Θυμάται πάντα την ερώτηση που της είχε κάνει μετά.

«Απολαμβάνει ο σύντροφός σας τους απλούς ήχους; Τον ήχο της βροχής; Τα πουλιά;»